

Pólko_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Kaźmierz	KA_PW_002
Miejscowość	Pólko	KA_PW_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	8.12.2012	Miejsce wykonania	Dom informatorki.
Czas trwania	2 h	Forma i wielkość	Brak informacji.
Przeprowadzający	T.P.	Komentarz	Brak zgody na nagranie.

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
KA_PW_002	K	64 l.		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>Sołectwo znajduje się we wsi Pólko od 1994, wcześniej siedziba sołtysa znajdowała się w pobliskim Wierzchaczewie. Ze względu na malejącą liczbę mieszkańców, sołtys jest wybierany prawie od 20 lat we wsi Pólko. Sołectwo obejmowało dwie miejscowości i tak jest do dziś.</p> <p>W Wierzchaczewie mieszka 12 rodzin, a we wsi Pólko – ok. 100. We wsi nie ma gospodarstw chłopskich, mieszkańcy w przeważającej mierze pracują w różnych zakładach na terenie gminy Tarnowo Podgórne. Zakład we wsi nazwę „PRE-BUD – Pólko (dawny POM).</p> <p>Miejsce i magazyn zbożowe nazywane są „Zbożowcem”.</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Kanał Lubosiński, Jezioro Bytyńskie
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.

II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych		Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Na Andrzejki zawsze odbywała się zabawa w szkole. Teraz również to ma wymiar szkolnej zabawy. Było lanie wosku. We wsi Pólko nie było szkoły. Szkoła podstawowa jest w Sokolnikach Wielkich, a gimnazjum w Kaźmierzu.
2.	św. Marcina/11 listopada	Święto państwowe.
3.	Adwent	Adwent to okres przed Bożym Narodzeniem, czas oczekiwania na Narodzenie Pana Jezusa.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Św. Mikołaj przynosi dzieciom słodycze i wkłada je do butów, które muszą być czyste. A za to na Gwiazdkę - Boże Narodzenie prezenty przynosi Gwiazdor, zwłaszcza tam, gdzie są małe dzieci.
5.	Wigilia	<p>U mnie w domu do kolacji wigilijnej siadamy ok. godz. 17.00. Jak się uda przygotować jedzenie, raz szybciej, a czasem trochę później. Pod biały obrus kładzie się sianko, bo Pan Jezus położony był w stajence również na sianku. Wszyscy dzielimy się opłatkiem i składamy sobie nawzajem życzenia. Na stole stawiane jest również puste nakrycie, dla osoby która może przybyć na wigilię.</p> <p>Na kolacji wigilijnej powinno być 12 postnych potraw, ale czasem tyle nie ma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 zupy: barszcz czerwony z buraków z uszkami albo z makaronem „własnej roboty”, zupa grzybowa; czasem jest tylko jedna zupa. - śledzie w śmietanie z cebulą i ogórkiem; - karp pieczony, pieczony w kawałkach;

		<ul style="list-style-type: none"> - kapusta kiszona jedzona także z grochem, ugotowanym na puree, - makiełki, czyli makaron z makiem na słodko - pierogi z kapustą i grzybami - kompot ze suszu, czyli ze suszonych owoców, w przewadze są śliwki; a także dodawane są rodzynki, czasem i jabłka <p>Ciasta: makowiec „zawijany”, piernik na blasze w formie placka; sernik, może jakąś babkę.</p> <p>Choinka – jak pamięta, gdy była dużo młodsza, to było „żywe” drzewko ze świerku; sztuczne choinki były dość kosztownym zakupem i do tego nie była takie ładne jak dziś. Choinkę ubieraliśmy dzień przed wigilią, albo w samą wigilię; kiedyś wieszano się na choince łańcuchy z kolorowego papieru, słomy, bibulek. Łańcuchy takie robiło się w szkole, lepiliśmy też w domu z kolorowego papieru. Wieszaliśmy też bombki, a także cukierki, orzechy, jabłka. Świąteczka na choince to zwykłe świece. A teraz to różne cuda można kupić i na choince powiesić, mrugające światła itd. Choinka stała tak długo, aż nie zaczynała mocno oblatywać z igieł (nie dłużej jak do 2 lutego, czyli Matki Boskiej Gromnicznej). Od kilku lat ubiera w domu sztuczną choinkę. „Jak człowiek zrobił się starszy, to nawet choinki nie ma ochoty się ubierać”.</p> <p>Jak tylko pamięta zawsze chodzili na Pasterkę, należą do Parafii w Otorowie. Dawniej chodzili pieszo, teraz to używa się samochodów.</p> <p>Kolędy śpiewano dopiero od wigilii, na pasterce, aż do 2 lutego, do Matki Boskiej Gromnicznej.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Na Mszę do kościoła. Święta spędza się z rodziną albo gości się przyjmuje, albo jedzie się w odwiedziny. Objada się łakociami.
7.	Sylwester/Nowy Rok	W sylwestra robi się żarty, wystawia bramy, furtki. A potem ludzie poszukują różnych elementów ogrodzenia. Tradycja nadal jest żywa. Co niektórzy bardziej przezorni, zakładają na

		<p>bramy kłódki, albo zdejmują i chowają. Tych nowych bram, to już nie da się zdjąć z haków.</p> <p>Nowa moda na Sylwestra to strzelanie petard, różnego rodzaju fajerwerków. Jako dzieci biegaliśmy z „zimnymi ogniami”. Teraz o nich zapomniano. Młodszy to jeszcze chodzą na zabawy, tańce i prywatki, dyskoteki.</p>
8.	Trzech Króli	<p>Msza w kościele. Świecona jest kreda, kadzidło. Kredą potem pisze się imiona Trzech Króli: Kacper, Melchior i Baltazar oraz inicjały Nowego Roku na drzwiach domu (w mieszkaniu od środka).</p>
9.	Kolędnicy	<p>We wsi oraz w okolicy znana jest tradycja chodzenia kolędników, od Wigilii po Nowy Rok. Dawniej to chodziła młodzież po wsi z Gwiazdą Betlejemską. Wśród kolędników był Herod, śmierć z kosą, anioł, od domu do domu i śpiewali kolędy. W ostatnich latach to jeździ zespół (4 osoby) z Bytnia, z akordeonem. Kolędują jak dawniej.</p>
10.	MB Gromnicznej	<p>Do tego czasu stoją choinki w kościele (czasem i w domu, ale gdy są sztuczne). Na Matkę Boską Gromniczną święci się świece. Świecę tą zapala się, gdy ktoś umiera w domu albo jest ciężko chory. Teraz to ludzie często umierają w szpitalu.</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>W karnawale do lat 70, 80. XX wieku kobiety spotykały się przy „darciu pierza”, były różne psoty i zabawy. Było bardzo wesoło, pieczono pączki, chruściki, inne ciasta. Pączki obowiązkowo musiały być na ostatni czwartek karnawału, czyli „tłusty czwartek”. Na „ostatki”, czyli ostatnie przed Popielcem dni karnawału, też piecze się pączki, gotuje golonki itp. Na „podkoziółek” dawniej zawsze była zabawa.</p>
12.	Topienie Marzanny	<p>Nie było takiego zwyczaju.</p>
13.	Środa Popielcowa	<p>Tego dnia jest post, nie je się potraw mięsnych. Jakąs rybę, nabiał, sery. Zupę warzywną; gzika z pyrami.</p>

		Ksiądz w kościele posypuje głowy popiołem.
14.	Śródpoście	W Wielkim Poście ludzie np. przyrzekają sobie, że nie będą palić papierosów, pić alkoholu czy jeść słodczy, itp.
15.	Niedziela Palmowa	Robi się palmy z bazi, czyli wierzbowych gałązek, do tego coś zielonego, jakieś kwiatki sztuczne i idzie się do kościoła. Po poświęceniu zabiera się do domu i przechowuje przez cały rok. Potem palmę pali się w piecu, gdyż święconego się nie wyrzuca.
16.	Triduum Paschalne	Od Wielkiego Czwartku do Wielkiej Soboty to chodzimy do kościoła.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Święcenie pokarmów w Wielką Sobotę odbywa się przy krzyżu we wsi, usytuowanym przy drodze do Sękowa. Ksiądz święci wszystkie koszyczki. Do koszyczka wkładana jest szynka, różne kielbasy, biała kielbasa parzona, baranek z masła z chorągiewką, czasami też z lukru, ciasto, jajka, sól i pieprz, chleb. Jaja malowane są w łupinach cebuli. Także w kupowanych farbach.</p> <p>Rezurekcja, czyli pierwsza, najbardziej uroczysta Msza św. w Wielkanoc. Dawniej rezurekcja była rano, o godz. 6.00. Teraz po zmianach wprowadzonych przez kościół odprawia się wieczorem w Wielką Sobotę. Bardziej podobało się ludziom, gdy rezurekcja była rano. Lepiej smakowało śniadanie wielkanocne, gdy wracało się rano z kościoła. Czasami się nieźle przemarzło, jak Wielkanoc była na końcu marca, czy na początku kwietnia.</p> <p>Śniadanie Wielkanocne rozpoczyna się od dzielenia się jajkiem i święconym oraz składaniem życzeń. Na Wielkanoc zawsze było dużo jedzenia. Zawsze piecze się jakieś mięso, bo przecież na święta trzeba coś dobrego przygotować. Bo codzienne jedzenie jest przecież dosyć skromne.</p>

		<p>Ciasta: sernik, placek drożdżowy z owocami, babka piaskowa, czasem też drożdżowa.</p> <p>„Zając” na Wielkanoc dzieciom przynosi słodczyce i zostawia je w gniazdkach, które przygotowały dla niego w ogródkach.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>W Poniedziałek Wielkanocny zawsze było oblewanie wodą i to solidne. Obecnie ma raczej symboliczny wymiar, wodą kolońską, chociaż i czasami „lanie” solidne też się przydarzy.</p>
19.	Zielone Świątki	<p>Nie zadano pytania.</p>
20.	Boże Ciało	<p>Procesja na Boże Ciało odbywa się w Otorowie, ponieważ Pólko należy tam do parafii. Od ołtarzy przynosi się zielone, brzozowe gałązki z ołtarzy i wkłada do ogródka. Na koniec oktawy przygotowywane są wianuszki z ziół. Jeszcze starsze osoby to praktykują, ale jest tego coraz mniej.</p>
21.	św. Jana	<p>Nie było zwyczaju obchodzenia tego święta.</p>
22.	MB Zielnej	<p>Na dzień 15 sierpnia – święto Wniebowzięcia Matki Boskiej - Matki Boskiej Zielnej święci się bukiety z warzyw, ziół, kwiatów, kłosów zboża. Dawniej to były polne zioła zbierane na łące, między innymi tzw. „czarcie żebro”. Teraz też jest tego dnia święto państwowe. Głównie z bukietami do kościoła przychodzą starsi, młodzi nie wszyscy.</p>
23.	MB Siewnej	<p>Nie zadano pytania.</p>
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>Tak jak wszyscy w Polsce je obchodzimy - Zapala się znicze i sprząta groby na Dzień Wszystkich Świętych oraz na Dzień Zaduszny, czyli Zaduszki (2 listopada). Dawniej było to o wiele skromniejsze. Często ludzie stroją groby z przesadą.</p>
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	<p>Brak informacji.</p>

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	<p>Dawniej kobiety rodziły w domach. Pomagały im akuszerki. Później kobiety zaczęły jeździć do porodu, do szpitala, przeważnie do Szamotuł. Chrzest odbywał się szybko, gdy dziecko było kilkutygodniowe. Teraz to bywa bardzo różnie. No a potem był obiad w domu, raczej skromny, nie tak jak jest obecnie. Dziecko miało w wózku włożony medalik z Matką Boską oraz zawiązywano również czerwoną wstążeczkę, „aby nikt dziecka nie zauroczył i aby dziecko nie chorowało”.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>Kiedyś to kjarzyli młodych swaci. Oni chodzili do domu panny i w imieniu kawalera ustalali warunki małżeństwa i posagu. Teraz taki sposób zawierania małżeństw należy raczej do rzadkości. Młodzi sami szukają sobie partnerów. Często kawaler szedł ze swatem, prosić o rękę do rodziców, obecnie sam prosi dziewczynę. Później odbywały się tzw. „zmówiny” pomiędzy rodzicami, jak zorganizować wesele. Teraz też rodzice młodych także się spotykają. Dawniej wesela były w domu panny młodej, teraz to raczej w lokalach (od 20-30 lat).</p> <p>Znany jest zwyczaj tłuczenia przed domem panny młodej szkła, butelek, na szczęście, nazywany „polter”. Młody znajduje się u narzeczonej i częstuje wódką. Obecnie ma to miejsce tydzień przed weselem, dawniej odbywało się dzień przed weselem. Jeżeli ktoś teraz mieszka w bloku to tłuką szkło w kartonach, aby nie narobić bałaganu. Czasami też wypuszczają pierze z poduszek Dawniej najpierw trzeba było wziąć ślub cywilny, państwowy, z reguły w jakiś dzień tygodnia. Ludzie szli do Urzędu, bez żadnych ceremonii, tylko ze świadkami. Z czasem to były coraz większe uroczystości. A potem by ślub kościelny – z reguły w soboty, a potem było wesele. Teraz to wystarczy jeden ślub w kościele.</p> <p>Młodych przybyłych z kościoła wita się chlebem i solą.</p>

		<p>Wracających z kościoła zatrzymuje się bramami po drodze, aby dalej przejechać, młodzi muszą wykupić się wódką. Teraz jest to skromniejsze i rzadsze. Dawniej, jak nie było samochodów do ślubu jeżdżono bryczkami (powózkami), czyli jeszcze w latach 60. XX wieku”. Wesoło było bardzo, zupełnie inaczej niż obecnie.</p> <p>Po ślubie młoda para jechała do fotografa, aby wykonać zdjęcie pamiątkowe.</p> <p>Oczepiny panny młodej były o północy, a także podziękowania dla rodziców. Dnia następnego były poprawiny. Do tańca przygrywała kapela – zespół. Teraz to różnie bywa.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>Jeszcze w latach 80. XX wieku ciało zmarłego przebywało, z reguły przez 3 dni, do czasu pogrzebu w domu. Ubranego zmarłego kładziono na piasku przykrytym prześcieradłem. Piasek miał powodować studzenie ciała nieboszczyka. W dzień pogrzebu zmarły wkładany był do trumny. Z reguły, zmarłemu na ostatnią drogę, wkładano różaniec, chusteczkę, drobne pieniądze, ewentualnie jakieś ulubione przedmioty. Każdego wieczoru, przed pogrzebem zbierano się w domu, by odmawiać różaniec za duszę zmarłego mieszkańca wsi. Zmarłego z domu wynoszono nogami do przodu. Wcześniej rodzina żegnała się ze zmarłym. Ksiądz czekał na kondukt, blisko granicy parafii, trumna wieziona była konnym karawanem. Obecnie ciała zmarłych do czasu pogrzebu przechowywane są w kostnicy przykościelnej w Otorowie. Nadal sąsiedzi, znajomi zbierają się na różaniec.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.

<p>Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gzik, czyli twarożek biały z cebulką, latem ze szczypiorkiem i do tego ziemniaki w mundurkach, albo ugotowane w wodzie - plyndze, czyli placki ziemniaczane - ziemniaki z olejem - śledzie z olejem i cebulką, czasem też ze śmietaną - bigos z kapusty kiszzonej z różnymi dodatkami, co tam akurat jest pod ręką - kapuśniak ze świeżej kapusty, czasem z kapusty pekińskiej - zupa fasolowa 	
<h3>III. Tradycje rękodzielnicze</h3>		
<p>Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych</p>	<p>Jedna z mieszkańek wsi kiedyś robiła serwetki na szydełku oraz wyszywała na płótnie, ale teraz, z racji wieku, już się tym nie zajmuje.</p>	
<h3>IV. Przejawy religijności tradycyjnej</h3>		
<p>1.</p>	<p>Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)</p>	<p>Przy drodze do Sękowa usytuowany jest drewniany krzyż.. Przy nim odprawiane są nabożeństwa majowe. Przychodzi na nie ok. 10 osób, dawniej było więcej, a teraz przychodzi na nie coraz mniej osób i to starszych. Młodzi nie mają czasu, albo nie czują potrzeby, aby w tych nabożeństwach uczestniczyć.</p>
<p>2.</p>	<p>Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)</p>	<p>Brak informacji.</p>
<p>3.</p>	<p>Święte figury, obrazy, rzeźby</p>	<p>Brak informacji.</p>
<p>4.</p>	<p>Miejsca kultu religijnego</p>	<p>Ludzie jeżdżą sami do Częstochowy (czasem są też i pielgrzymki). Także pielgrzymki do Lichenia, ale to jak w parafii coś zapropnują i zorganizują.</p>
<p>5.</p>	<p>Lokalne tradycje pielgrzymowania</p>	<p>Czasem ludzie jadą do Biezdrowa, na 14 września, dzień Podwyższenia Krzyża Świętego i do Szamotuł – do kolegiaty.</p>
<p>6.</p>	<p>Lokalne odpusty</p>	<p>W Otorowie Jest obraz Matki Bożej – odpust 15 sierpnia.</p>

		<p>Odpust w Biezdrowie – 14 września.</p> <p>W Szamotułach jest też odpust na Św. Stanisława – 8 maja i jakoś na koniec sierpnia.</p> <p>W Bytniu jest odpust na 8 grudnia – Zwiastowania NMP.</p>
--	--	--

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	<p>Z reguły odbywają się na początku września. Dawniej dożynki odbywały się w każdej wsi. Dawniej dożynki odbywały się w majątku. Od kilkunastu lat odbywają się dożynki gminne. Najpierw jest Msza Św. Wybierany jest starosta i starościna dożynek, z reguły z tych najlepszych gospodarzy. Pieczony jest duży chleb, jako znak, że żniwa zostały zakończone. W organizację dożynek włączają się władze Gminy, Kółka Rolnicze, Koła Gospodyń, szkoły, zespoły artystyczne. Zawsze jest korowód wieńców, maszyn itp. Różne występy artystyczne, pokazy zwierząt, konkursy, jedzenie, kielbasy, bigos, itd., a na zakończenie jest zabawa.</p> <p>Gminne dożynki odbywają się w Kaźmierzu.</p> <p>Co roku odbywają się również dożynki w kościele, w Otorowie. I tam też przygotowuje się wieńce dożynkowe.</p>
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.